

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ НАВЧАННЯ ОБЛІКОВЦІВ З РЕЄСТРАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКИХ ДАНИХ ЯК КОМПОНЕНТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ

У статті порушено питання щодо визначення особливостей організаційних форм навчання обліковців з реєстрації бухгалтерських даних як компоненту педагогічної технології в їхньої професійної підготовці; розглянуто взаємозв'язок вибору форм навчання зі змістом провідних спеціальних дисциплін, специфікою їх викладання та технологічністю педагогічної дії

Ключові слова: обліковець з реєстрації бухгалтерських даних, організаційні форми навчання, елементи педагогічної технології

Вступ. Впровадження інноваційних педагогічних технологій у професійну підготовку майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних сприяє підвищенню рівня пізнавальної самостійності, високого ступеня наочності і безперервного самоконтролю, засвоєнню знань і умінь, формуванню необхідних професійних компетенцій.

Для підвищення ефективності підготовки майбутніх кваліфікованих робітників в умовах інформаційного суспільства актуальним стає залучення ресурсів мережі Інтернет, які доповнюють традиційні форми навчання. Веб-ресурси пропонуються учням як під час аудиторних занять, так і під час їхньої позаурочної роботи, в тому числі для підготовки домашніх завдань (виконання проектів, рефератів і т.д.). До таких ресурсів можна віднести сайт «Бібліотека бухгалтерського обліку» (<http://pro-u4ot.info>) - електронна база книг і статей, матеріалів, розробок за тематикою обліку, економіки та фінансів. Корисним також буде Інтернет-портал «Бухгалтер.com.ua» (<https://buhgalter.com.ua>)- спеціалізований інформаційно-аналітичний ресурс для бухгалтерів, аудиторів, приватних підприємців, організацій

та їх керівників, учнів і викладачів, усіх зацікавлених осіб у різних сферах діяльності, сайти періодичних видань присвячених обліку та ін.

Педагогічна література пропонує нам поняття «форми навчання» як категорію дидактики, а саме безпосередньо як форму роботи з учнями, як засіб роботи та як організацію навчання. Основною формою навчання з часів Я. Коменського вважається урок. В межах уроку педагог ставить свій власний спектакль, спрямований на вирішення питань передання знань, вмінь та навичок учням, застосовує при цьому безліч прийомів, способів та методів, що є елементами певної технології його педагогічної майстерності.

«Педагогічна наука – це скарбниця багатвікового досвіду навчання й виховання підростаючих поколінь, результат багаторічних досліджень закономірностей формування всебічно і гармонійно розвиненої особистості. Знання закономірностей навчання й виховання, оволодіння формами і методами цієї діяльності – основа педагогічної майстерності, розвитку педагогічного мистецтва», - трактує С. Максимюк у своїй науковій праці «Педагогіка» [3, с. 10-11].

Розглядаючи форми навчання у професійній сфері освіти ми спираємось на певні законодавчі та нормативні документи щодо підготовки майбутніх кваліфікованих робітників, а саме на Закони України «Про освіту» та «Про професійно-технічну освіту» тощо. Нині педагогічна практика дає нам уявлення про існування понад тридцяти певних форм навчання. Щодо вибору форм організації навчання, то це зумовлюється завданнями освіти і виховання, особливостями змісту різних навчальних предметів, саме змістом занять, складом, рівнем підготовки та особливостями вікових можливостей учнів.

Форми навчання як і весь педагогічний процес набуття освіти, зокрема професійної освіти, змінюються з часом, потребують інноваційного підходу, впровадження новітніх педагогічних технологій. Є сенс стверджувати, що нині форми навчання у професійній школі підготовки майбутніх кваліфікованих робітників виступають як компонент педагогічної технології навчання.

Таким чином, педагогічна технологія формування професійної компетентності майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних (ОРБД) у професійно-

технічних навчальних закладах реалізується у межах певних форм і методів навчання, які мають упорядкувати освітній процес.

Аналіз попередніх досліджень. Питанню форм навчання та виховання учнів відводилась певна увага у науковому бомонді тисячоліть. Такі видатні вчені та педагогі як Я. Коменський (засновник класно-урочної системи, Чехія та Польща, XVII ст.), К. Ушинський (виділив урок як головну форму класно-урочної системи, Росія, Україна, XIX ст.), А. Белл та Дж. Ланкастер (запропонували систему парного навчання – белл-ланкарстерська форма навчання, Англія, XVIII-XIX ст.), О. Паркхерст (впроваджувала Долтон-план-форму за американським досвідом, Росія, початок XX ст.), А. Фер'єр, О. Декролі, О. Шульц (форма комплексного методу навчання, Швейцарія, Бельгія, Німеччина відповідно, XX ст.), Д. Трамп (розробив форму Трамп-план, США, XX ст.); Й-А. Зіккінгер (вперше застосував мангеймську форму вибіркового навчання, Німеччина, XIX ст.) тощо.

Формування професійної компетентності майбутніх ОРБД відбувається саме у межах певної педагогічної технології їхньої професійної підготовки, яка спрямована на набуття учнями професійних компетенцій щодо виконання трудових дій.

Сформованість того чи іншого виду компетентностей через набуття компетенцій, тобто результат реалізації у навчально-виробничому процесі педагогічної технології підготовки бухгалтерських кадрів, можна виявити шляхом використання таких способів педагогічного впливу як форми і методи контролю, які існують в організаційній формі навчання.

Під організаційною формою навчання у ПТНЗ приймають спосіб надання освітніх послуг, враховуючи режим життєдіяльності навчаючогося, його соціально-психологічні та вікові особливості. Ця форма являє собою сумісну пізнавальну діяльність педагога та учнів [1].

Організаційні форми навчання відрізняються одна від одної дидактичними цілями, складом учасників, місцем проведення, тривалістю, змістом діяльності викладача і учнів. В організаційних формах навчання реалізується система взаємодії учіння і управління навчальною діяльністю, що здійснюється за визначеним раніше

порядком і режимом. Тобто організаційна форма навчання є компонент педагогічної технології, який наділений рядом ознак технологічності.

Різні організаційні форми навчання мають бути спрямовані на забезпечення активної пізнавальної діяльності учнів ПТНЗ. Різні співвідношення фронтальної, групової індивідуальної у межах певних організаційних форм роботи створює варіативні можливості для формування професійної компетентності в учнів. При цьому вибір організаційних форм навчання і їхнє співвідношення обумовлений педагогічною технологією, що реалізується у навчальному процесі.

У ПТНЗ виділяють наступні організаційні форми навчання (види навчальних занять): урок, лекція, семінар, лабораторні заняття, практичні заняття, курсове та дипломне проектування, навчальна практика, виробнича практика, консультації, самостійні заняття учнів тощо. Кожна з організаційних форм навчання має певні особливості, які достатньо досліджені у системі ПТО. Тому, ми на підставі робіт Л.Г. Семушиной і Н.Г. Ярошенко [4,134], які акцентували увагу на них з точки зору застосування педагогічної технології, що розглядається нами у підготовці майбутніх ОРБД.

На меті статті ми порушуємо питання щодо визначення особливостей організаційних форм навчання обліковців з реєстрації бухгалтерських даних як компоненту педагогічної технології в їхньої професійної підготовці.

Матеріал і результати дослідження. Комплекс організаційних форм навчання і контролю, що розглядаються нами у межах розробляємої технології навчання, обумовлений змістом провідної дисципліни «Бухгалтерський облік» і тісно пов'язаній з ній дисципліни професійного циклу навчання «Інформаційні системи і технології в обліку», що дозволяє формувати виокремленні надпрофесійні та професійні компетенції ОРБД.

Для вибору організаційних форм навчання і контролю розглянемо зміст дисциплін «Бухгалтерський облік» та «Інформаційні системи і технології в обліку» з позиції теорії ядра знань і його оболонки, засновуючи свої твердження на існуючому стандарті ДСПТО 4121.ОК.74.12-2013 [2, 21].

Навчальний предмет «Бухгалтерський облік» має глибокий зміст навчального матеріалу з множиною базових визначень і понять, необхідність здійснення певних розрахунків та ін.. Знання з цього предмету входять у рухому частину ядра знань, що являють собою стійки прикладні знання, які дозволяють застосовувати фундаментальні знання для розв'язку практичних професійних задач. При цьому є сенс враховувати, що на межі між ядром знань і його оболонкою відбуваються постійні зміни. Більша частина тем у навчальному предметі знаходиться у рухомій частині ядра знань. Це підтверджує те, що «Бухгалтерський облік» є основою вивчення інших загально професійних і спеціальних дисциплін економічного напрямку підготовки майбутніх ОРБД.

Знання з навчального предмету «Інформаційні системи і технології в обліку» відносяться до стійкої частини оболонки ядра знань. Однак, як стверджувалося вище, рухома частина ядра знань і стійка частина оболонки знаходяться у взаємодії. Тобто є певна частина знань, вмінь та навичок, які сформовані при вивченні навчального предмету «Бухгалтерський облік» переходить, попадає у рухому частину ядра знань дисципліни «Інформаційні системи і технології в обліку».

Стійка та рухома частини оболонки ядра знань також взаємодіють між собою і окремі знання по дисципліні «Інформаційні системи і технології в обліку», являючи собою прикладні практико орієнтовані знання, попадають у рухому частину оболонки ядра знань. У зв'язку з цим, спираючись на типову програму з навчального предмету «Інформаційні системи і технології в обліку». Теми розглядаємої дисципліни знаходяться в стійкої частині оболонки ядра знань. Це ще раз підтверджує, що навчальний предмет «Інформаційні системи і технології в обліку», як і «Бухгалтерський облік» є провідною дисципліною спеціального циклу навчання за професією ОРБД.

На підставі аналізу змісту провідних навчальних дисциплін з точку зору теорії ядра знань та його оболонки, а також спираючись на результати аналізу ДСПТО 4121.ОК.74.12-2013, вимог роботодавців, виділених професійних та надпрофесійних компетенцій як параметрах сформованості професійної компетентності випускника ПТНЗ, майбутнього ОРБД, виділяємо організаційні форми навчання і контролю, що

нас цікавлять, які найбільш притаманні у межах розробляємої і реалізуємої нами педагогічної технології: формування професійної компетентності майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних. Зокрема, застосування інноваційних педагогічних технологій під час навчання даним провідним дисциплінам: технологія портфоліо, технологія комп'ютерного уроку, технологія підручників і навчальних комплексів, технології навчального дослідження CASE - технології тощо.

Комплекс організаційних форм навчання у процесі реалізації педагогічних технологій у професійній підготовці майбутніх ОРБД може представлятися комбінованим уроком, комп'ютерним уроком, лекцією, семінаром, тренінгом, консультацією, практичним заняттям, лабораторним заняттям, самостійною роботою, контрольною роботою, екзаменами, курсовою роботою, кваліфікаційною роботою. Всі ці форми мають виступати як елементи певної педагогічної технології.

Також варто приділити увагу проведенню інтерактивних уроків і спеціалізованих курсів, зокрема для підтримки та вивчення засобів автоматизації праці обліковця. Так у базі електронних бібліотек ПТНЗ, що ведуть підготовку ОРБД, має бути в наявності інтерактивний ліцензований курс по роботі з програмним продуктом «1С: Бухгалтерія». Він може використовуватися як під час аудиторних занять, так і для самостійної підготовки учнів. Курс дає можливість самостійно виконувати дії з програмою в процесі навчання, швидкого доступу до потрібної теми завдяки зручній навігації.

Серед техніко-технологічних новинок, що з'явилися нині в освіті, особливе місце займають інтерактивні дошки, наявність яких спонукає педагога до пошуку нових форм представлення навчального матеріалу. На відміну від звичайного мультимедійного проектора інтерактивна дошка дозволяє не тільки демонструвати слайди та відео, а й писати, креслити і наносити процитоване зображення, робити позначки, вносити потрібні зміни, а також зберігати їх у вигляді окремих файлів. Вона дозволяє зробити процес навчання яскравим, динамічним і наочним. Використання інтерактивної дошки дозволяє на уроці раціонально використовувати час, так як не виникає необхідності постійно витирати дошку і здійснювати нові записи. Рішення бухгалтерських завдань, ведення навчальної фінансово-

господарської документації, відображення проблемних виробничих ситуацій неодмінно веде до великої кількості розрахунків, що вимагають у разі вчинення учням помилкових дій повернення попередніх позицій і «шліфування» професійно-спрямованих прийомів.

Таким чином, очевидні переваги використання інтерактивної дошки на уроках теоретичного та виробничого навчання з облікових дисциплін: економія часу за рахунок завчасно підготовлених схем, текстів, слайдів, в результаті чого підвищується щільність уроку; наочність і інтерактивність, завдяки чому учні активно працюють на уроці, підвищується концентрація уваги, поліпшується розуміння і запам'ятовування матеріалу; багаторазове використання матеріалу (поперше, вся інформація, яка з'являється на дошці не стирається, а зберігається; при необхідності можна швидко повернутися до попереднього матеріалу, а не відтворювати його повторно, по-друге наочні матеріали і навчальні ресурси можна зберігати в електронному вигляді, таким чином формуючи електронний банк даних); учням просто подобається працювати з інтерактивною дошкою, процес навчання стає цікавим і захоплюючим.

Зауважимо, що шляхом експертної оцінки вагомості чинників ефективного формування професійної компетентності майбутніх ОРБД були визначені педагогічні умови, які безпосередньо будуть орієнтовані на підвищення результативності професійної підготовки даної категорії кваліфікованих кадрів. Робота експертів показала, що є необхідність впровадження в навчально-виробничий процес інноваційних педагогічних технологій. Наприклад, застосування CASE-технологій, технологій проектного навчання, технологій комп'ютерного уроку, інтегративно-розвиваючих і ігрових технологій, інформаційно-комунікаційних технологій, технологій навчального дослідження та інш. поліпшить якість навчання, зробить урок більш ефектним і пізнавальним, чим і виведе на вищий рівень формування професійної компетентності майбутніх ОРБД.

Висновок. Отже, професійно-технічна освіта України орієнтується на підготовку кваліфікованого робітника відповідного рівня і профілю, конкурентноздатного на ринку праці, який не тільки вільно володів би

професійними прийомами, а й був би готовий до постійного професійного зростання. Технологічний підхід у професійній підготовці сприяє реалізації принципово нових форм і методів формування професійної компетентності майбутніх обліковців з реєстрації бухгалтерських даних.

Список використаних джерел

1. Вишнякова С.М. Профессиональное образование: Словарь. Ключевые понятия, термины, актуальная лексика. /С.М. Вишнякова // - М.: НМЦ СПО . – 1999.-538 с. – С. 489
2. ДСПТО 4121.ОК.74.12-2013. Обліковець з реєстрації бухгалтерських даних. – К.: МОН України. – 2013.- 47 с.
3. Максимюк С.П. Педагогіка: навчальний посібник /С.П. Максимюк//– К.: Кондор. – 2005. – 667 с., С. 10-11
4. Семушина Л.Г., Ярошенко Н.Г. Содержание и методы обучения в средних специальных учебных заведениях: учеб.-метод. Пособие /Л.Г. Семушина, Н.Г. Ярошенко// - М.: Высшая школа. -1990. – 192 с.

Ростока М.Л.

ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ ФОРМЫ КАК КОМПОНЕНТ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ТЕХНОЛОГИИ В ОБУЧЕНИИ УЧЁТЧИКОВ ПО РЕГИСТРАЦИИ БУХГАЛТЕРСКИХ ДАННЫХ

В статье поднят вопрос относительно определения особенностей организационных форм обучения учетчиков по регистрации бухгалтерских данных как компонента педагогической технологии в их профессиональной подготовке; рассмотрено взаимосвязь выбора форм обучения с содержанием ведущих специальных дисциплин, спецификой их преподавания и технологичностью педагогического воздействия

Ключевые слова: *учетчик по регистрации бухгалтерских данных, организационные формы обучения, элементы педагогической технологи*

Rostocka M.L.

ORGANIZATIONAL FORMS AS A COMPONENT OF EDUCATIONAL TECHNOLOGY IN TRAINING ACCOUNTING CLERK FOR REGISTRATION OF ACCOUNTING DATA

In the article raised a question regarding the definition of singularities of organizational forms of learning accounting clerk for registration accounting data as component of pedagogical technology of in their professional training; consider a relation

the choice of forms of learning with the content of the leading specialized disciplines, specificity of their teaching and of pedagogical influence technological effectiveness

Key words: *accounting clerk for registration accounting data, organizational forms of learning, the elements of pedagogical technology*